

ARTERAKO KONPETENTZIA

PLASTIKAZKO, IKUSIZKO ETA IKUS-ENTZUNEZKO HEZKUNTZA | 254

ETAPAKO HELBURUAK

Honako hauek dira Plastikako, Ikusizko eta Ikus-entzunezko Hezkuntza ikasgaiako etapako helburuak:

1. Arte-hizkuntzen oinarrizko teknikak, baliabideak eta konbentzioak ondo samar ezagutzea eta erabiltzen jakitea, teknologia berriek sormen-lanetarako ematen dituzten aukera ugariak aprobetxatzea, teknologia horiek artelan konplexuak diseinatzeko eta garatzeko erabiltzea, eta kultura bisualean nagusi diren lan eta adierazpenetan identifikatzea eta balioestea.
2. Gure kulturen diseinuarekin, ikus-entzunezko euskarria duten hedabideekin, eta objektu nahiz formen adierazpen-sistema teknikoekin lotutako ekoizpen artistiko-estetikoko gune eta esparruen berri jakitea, eta horien kode espezifikoak ondo ulertzea, mota horretako arte-adierazpenak kritikoki aztertzeke eta espresio- eta komunikazio-baliabidetzat erabiltzeke.
3. Emozioak, sentimenduak, bizipenak, ideiak, eta natura nahiz kultura-inguruneke espazio, objektu eta elementuak adierazteke balio duten obra artistiko-estetikoak sortzea, eta horretan, komunikazio-gaitasunean, pentsamendu kritikokan eta autokonfiantzan aurrera egitea.
4. Bilaketa, irudimena, baliabide bisualen sormenezko manipulazioa eta antzeke beste trebetasun batzuetan oinarrituta, eta ikuspuntu estetiko bati eutsiz, inguruko objektuak transformatzea, egoerak problematizatzea eta konponbide ugari proposatzea.
5. Bakarka nahiz modu kolektiboan proiektu artistiko baten gaineko plangintza egitea, eta, gero, prozesu horri buruz gogoeta egitea, lortu nahi den horretan intentzioak, fase bakoitzaren berrikusketak eta emaitzen ebaluazio kritikokan duten garrantziak ohartzeko, eta hori guztia dela eta, talde-lana arduraz, tolerantziak eta besteen iritziekiko errespetuz egin beharra aintzat hartzea.
6. Produktu estetikoek pertsonen eta gizartearen bizitzan izan dituzten eta dituzten funtzio eta erabilerak ulertzea, eta korrante estetikoaren, moden eta gustuen bilakaeraz eta oparotasunaz jabetzea, horiek guztiek gure balioetan eta munduari nahiz gizakiari buruzko ikuskeretan zer-nolako eragina duten ulertzeke.
7. Artea herri eta kulturen ondare eta identitatearen parte dela aintzat hartzea, eta, ondare oparo hori babestea eta sorberritzea helburu hartuta, eta elkartrukeak dakarren aberastasunaz jabetuta, kulturen arteko elkarriketak eta herrien konpartitzen dituzten esperientzia artistikoek egindako ekarpen ugarietako interesa izatea.
8. Norberarenaz eta gure inguruan nagusi direnez bestelako espresio bide estetikoak errespetatzea eta aintzat hartzea, eta horretan, prozesu erreflexibo eta kritikokan martxan jartzea, estereotipo eta konbentzionalismoak gainditu, proposamenak egitean erregistroak zabaltzea, eta malgutasunez, solidaritatez, interesez eta tolerantziak jokatzen ikasteko.

EDUKI MULTZOEN EZAUGARRIAK

Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzari dagozkion adierazpenezko, prozedurazko eta jarrerazko edukiak honako eduki multzo hauetan multzokatzen dira:

Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzako 2., 3. eta 4. mailak:

1. eduki multzoa. Ikasgai guztietan komunak diren oinarrizko zehar-konpetentziekin lotutako edukiak.

2. eduki multzoa. Arte-hizkuntzen baliabide eta konbentzioak.
3. eduki multzoa. Sormen-prozesu, -teknika eta -formak.
4. eduki multzoa. Artean eta kultura bisualean erreferente estetikoak diren lanak ulertzea eta interpretatzea.

Etapako ikasgai guztietan komuna den «Arlo eta ikasgai guztietan komunak diren oinarrizko zehar-konpetentziekin lotutako edukiak» izeneko atariko eduki multzoak oinarrizko zehar-konpetentziak garatzeko beharrezkoak diren eduki guztiak jasotzen ditu. Arlo eta ikasturte guzti-guztietan landu eta ebaluatu behar dira edukiok.

Beste lau eduki multzoek bat egiten dute konpetentzien gaineko ikuskera azaltzean egindako proposamen eta oharrekin, eta alde horretatik, proposamen eta ideioek xehatuta ageri dira eduki multzootan.

«Arte-hizkuntzen baliabide eta konbentzioak» izeneko eduki multzoak hainbat eduki hartzen ditu hizpide: mundu fisikoa irudikatzeko arazoak; kolorea, argia, irudiaren eta hondoaren arteko erlazioak; irudiak antolatze baliabideak; hizkuntza plastiko eta bisualeko elementuek arteari ematen dizkieten espresio- eta komunikazio-aukerak; arte-irudikapenen arteko esanahi-loturak...

«Sormen-prozesu, -teknika eta -formak» eduki multzoak, berriz, honako eduki hauek lantzen ditu: artelan baten ekoizpen-prozesua; espresio bide grafiko-plastikoekin lotutako teknikak; material, baliabide eta euskarriak; eta, horiez gain, lanerako espazioekin eta arte-adierazpenen aplikazioarekin lotutako edukiak ere hartzen ditu hizpide.

Azkenik, «Artean eta kultura bisualean erreferente estetikoak diren lanak ulertzea eta interpretatzea» izeneko eduki multzoak eduki hauek hartzen ditu ardatz: irudien funtzio politikoa, informatiboa, pertsuasiboa...; artea eta irudiak baldintzatzen dituzten faktore sozial eta kulturalak; produktu estetikoaren arteko interakzioa...

Eduki multzo hauek elkarrekin estu lotuta daude, eta, unean-unean diseinatutako curriculum-proiektuak eta ikasgelako programazioak nolakoak diren, mota askotako konbinazioak egin daitezke haietan oinarrituta.

Zer dira, baina, eduki multzoak? Hauxe: irakasleei zikloan zehar landu beharrekoei buruzko informazioa ematen dieten blokeak. Aurrez ezarritako konpetentziak lortzeko egokientzat jotzen diren edukien berri ematen dute blokeok. Bigarren Hezkuntzan, gure neska-mutilekin batera egin beharreko lanek helburu garbia dute, oso: ikasleek beren begirada kritikoa zorrotz dezaten lortzea; beren ingurune bisualari dagokionez, batik bat.

Erne ibili beharra dago, blokeok ez baitute, zehatz esateko, gai-zerrendarik osatzen; ez dira konpartimenduetan banatutako unitateak, eta ez dira, beraz, bereiz landu behar.

Azkenik, esan dezagun edukiotako bakar batek ere, hurrenkerak hurrenkerara, ez duela besteen aldean inolako lehentasunik.

DERRIGORREZKO BIGARREN HEZKUNTZAKO 2. MAILAKO EDUKIAK

1. MULTZOA. Eduki komunak

Arlo eta ikasgai guztietan komunak diren oinarrizko zehar-konpetentziekin lotutako edukiak. Eduki multzo honetako prozesu eta jarreraren xede dira:

- Informazioa identifikatzea, lortzea, gordetzea eta berreskuratzea.
- Informazio-iturrien eta informazioaren beraren egokitasuna ebaluatzea.
- Informazioa ulertzea (alderatzea, sailkatzea, sekuentziatzea, aztertzea eta laburtzea), buruz ikastea eta adieraztea (deskribatzea, definitzea, laburtzea, azalpenak ematea, etab...).
- Informazioa balioetsi eta adieraztea (argudioak azaltzea, arrazoiak ematea, etab.).
- Ideiak sortu, hautatu eta adieraztea.
- Ideiak, zereginak eta proiektuak planifikatzea, eta haien bideragarritasuna aztertzea.
- Egindako plangintza betetzea eta, beharrezkoa baldin bada, hura doitzea.
- Plangintzaren eta egindako lanen ebaluazioa egitea eta hobekuntza-proposamenak lantzea.
- Lortutako emaitzaren berri ematea.
- Harremanak eta komunikazioa lantzea (enpatia eta asertibitatea).
- Taldean ikasteko lanetan laguntzea eta elkarlanean aritzea.
- Giza eskubideak eta gizarteko konbentzioak errespetatzea.
- Gatazkak kudeatzea.
- Norberaren gorputza erregulatzea.
- Norberaren emozioak erregulatzea.
- Norberaren alderdi kognitiboa erregulatzea.
- Norberaren komunikazioa erregulatzea (hitzezkoa, hitzik gabekoa eta digitala).
- Norberaren jokabide morala erregulatzea.
- Norberaren motibazioa eta gogo-indarra erregulatzea.

2. MULTZOA. Arte-hizkuntzen baliabide eta konbentzioak

- Mundu fisikoaren pertzepzioa: argia, kolorea, forma, egiturak, hirugarren dimentsioa, figuren eta hondoen arteko erlazioak, mugimendua...
- Arte plastiko eta bisualek mundu fisikoa adierazteko erabiltzen dituzten eta erabili izan dituzten moduetarako hurbilketa: kolorea, argia, distantzia, mugimendua, figura eta hondoa...
- Adierazpen-asmorik gabeko forma estetikoak, forma geometrikoak eta horien adibideak eguneroko bizitzan.
- Elementu formal oinarrizkoek arte bisualetan eta irudietan dituzten adierazpen-ahalmenak: lerroa, kolorea, bolumena, testurak...
- Irudien antolamendua: egituraren eta oinarrizko elementuen arteko erlazioak.
- Hizkuntza bisualaren baliabideek betetzen dituzten funtzioetara hurbiltzea: publizitatea, logotipoak...
- Esanahi-aldaketak: testuingurutik ateratzea eta besterenaz jabetzea.

- Baliabide jakinen kode berariazkoetara hurbiltzea: komikia, zinema...
- Modu espontaneoan erabiltzea hizkuntza plastiko eta bisualaren elementu formal oinarrizkoak eta haiek antolatzeke irizpideak ikertzea.
- Errealitatea hautematea eta zentzumenen bidez arakatzeta.
- Modu sistematikoan aldatzea erabilitako elementuak eta baliabideak, norberaren asmoari hobekien egokitzen zaizkion eraginak lortzeko.
- Hizkuntza plastiko eta bisualaren elementu formalak ezagutu eta interpretatzea.
- Irudiak aldaketa grafiko eta plastikoen bidez berregitea.
- Faktore naturalen eta eguneroko bizitzan espazioarekin eta denborarekin lotzen diren gertakarien interpretazio plastikoa egitea.
- Inguruko egiturak, koloreak eta formak aldatzeko propietateak, funtzioak eta aukerak behatzea eta komentatzea.
- Geometria-trazadura oinarrizkoak erabiltzea formak sortzeko.
- Hiru dimentsioko adierazpenak egitea azalera lauetatik abiatuta.
- Norberak ekoizpen plastiko eta bisual sortzaileak egitea.
- Inguruneke aukera estetikoak ikertzeko sentikortasuna.
- Kulturek mundu fisikoa adierazteke landu dituzten soluzioetara hurbiltzeko interesa adieraztea.
- Hizkuntza plastiko eta bisuala erabiltzeko jarrera izatea, sentimenduak, bizipenak eta ideiak irudimenez, berezkotasunez eta autonomiaz adierazteke.
- Hizkuntza plastiko eta bisualaren elementuak antolatu eta haiek erabiltzeko modu berriak ikertzeko gogoia izatea.
- Ikasleak egindako proposamen artistikoen eta ikasleak inguruan dituen irudien esanahiak aldatzeko aukerak arakatzeko jakin-mina izatea.
- Egiten dituen lanak hobetzeko jarrera izatea.

3. MULTZOA. Sormen-prozesu, -teknika eta -formak

- Egiteke prozesuaren faseak: plangintza, egitea eta balioestea.
- Talde-lanaren garrantzia arte-proiektuetan informazioa bilatu eta ikertzeko.
- Arte- eta kultura-garai guztietake ekoizpen artistikoetan, bereziki Euskal Herrikoetan, landu diren forma eta espazioetara hurbiltzea.
- Bi dimentsioko adierazpen grafiko eta plastikoko teknika oinarrizkoak. Adierazpen-ezaugarriak.
- Bi dimentsiotan sortzeko teknika oinarrizkoak. Adierazpen-ezaugarriak.
- Material, tresna eta euskarrien garrantzia.
- Materialak birziklatzea ingurumena zaintzen laguntzeko.
- Teknologia-euskarria duten adierazpen-tekniketarako sarrera: argazkigintza, bideogintza, ordenagailua...
- Teknika eta baliabide materialak identifikatzea askotariko obra eta irudietan.
- Materialak, teknikak eta tresnak hautatu eta erabiltzea arte-produktu jakinak egiteke.

- Materialak eta teknikak erabiltzeko ekimen espontaneoak baliatzea, ideia originalak eta sortzaileak sustatzeko.
- Adierazteko eta komunikatzeko asmoen arabera ikertzea eta erabiltzea bi eta hiru dimentsioko teknika oinarritzkoak.
- Teknologia berriak ikertu eta erabiltzea komunikaziorako eta adierazpenerako.
- Paper-zorroa erabiltzea banako eta taldeko sorrera-prozesuetan.
- Proiektu kolektiboak lantzea askotariko ekoizpen irudidunak egiteko.
- Taldeko lana balioestea, arauak betetzea eta talde-lanean eman zaion egitekoa onartzea.
- Tresnak, materialak eta espazioak erabili eta zaintzeko arauak eta jarraibideak betetzea eta lana ondo egiteko gogoia erakustea.
- Balioestea zer lan handia aurrez daitezkeen obra bakoitzerako teknika egokiena aukeratuta.
- Tradizionalak ez diren materialak ezagutzea eta erabiltzea, adierazpen-elementu izan daitezkeen aldetik.

4. MULTZOA. Artean eta kultura bisuarekin erreferente estetikoak diren lanak ulertzea eta interpretatzea

- Gizakiek artearen bidez eta beste adierazpen estetiko batzuen bidez ideiak, sentimenduak eta emozioak adierazi eta komunikatzeko duten beharrezana.
- Gure kulturak irudiak zehaztean ageri dituen arazoak: espazioaren irudikatzea edo adierazpena, giza irudiarena, denborarena eta bestelako elementuena.
- Irudien funtzioak: komunikatzea, informatzea, laguntzea, adieraztea, funtzio didaktikoa edo estetikoa izatea, etab.
- Historian aztertzea, testuinguru-faktoreen arabera, zer erabilera, funtzio eta forma izan dituen arte-ekoizpenak munduko kulturetan.
- Eguneroko bizitzan inguruan ditugun irudien funtzioak.
- Ingurune hurbileko arte-ekoizpenak.
- Aztertzea, ekoizle diren aldetik duten esperientzia oinarrituta, zer arazo eta galderari egin behar dioten aurre irudi bat egitean.
- Ikertzea zer lotura dauden ikaslearen esperientziaren eta kultura- eta denbora-testuinguru askotariko artelanen artean, adierazpenerako soluzioak eta estrategiak ezagutzeko.
- Artelanak eta adierazpen bisualak aztertzea, haien testuinguru historikoa aintzat hartuta.
- Taldeko lan-proiektuak egitea, produktu mediatiko jakinak irizpide kritikoz aztertu eta analizatzeko.
- Euskal Herriko museoak bisitatzea.
- Euskal artistak eta haien lanak ikertzea.
- Irudiek egungo Euskal Herriko gizartean betetzen duten egitekoa ezagutzea eta horren balioespen kritikoa egitea.
- Kulturek historian baliatu dituzten adierazpen estetiko eta artistikoen aberastasuna ezagutzeko jakin-mina izatea.
- Inguruneko arte-jarduerak ezagutu eta horietan parte hartzeko interesa izatea.
- Jarrera irekia eta malgua izatea beste pertsona eta talde batzuek egindako arte-adierazpenak aztertu eta balioestean.

DERRIGORREZKO BIGARREN HEZKUNTZAKO 3. MAILAKO EDUKIAK

1. MULTZOA. Eduki komunak

Arlo eta ikasgai guztietan komunak diren oinarrizko zehar-kompetentziekin lotutako edukiak. Eduki multzo honetako prozesu eta jarreraren xede dira:

- Informazioa identifikatzea, lortzea, gordetzea eta berreskuratzea.
- Informazio-iturrien eta informazioaren beraren egokitasuna ebaluatzea.
- Informazioa ulertzea (alderatzea, sailkatzea, sekuentziatzea, aztertzea eta laburtzea), buruz ikastea eta adieraztea (deskribatzea, definitzea, laburtzea, azalpenak ematea, etab...).
- Informazioa balioetsi eta adieraztea (argudioak azaltzea, arrazoiak ematea, etab.).
- Ideiak sortu, hautatu eta adieraztea.
- Ideiak, zereginak eta proiektuak planifikatzea, eta haien bideragarritasuna aztertzea.
- Egindako plangintza betetzea eta, beharrezkoa baldin bada, hura doitzea.
- Plangintzaren eta egindako lanen ebaluazioa egitea eta hobekuntza-proposamenak lantzea.
- Lortutako emaitzaren berri ematea.
- Harremanak eta komunikazioa lantzea (enpatia eta asertibitatea).
- Taldean ikasteko lanetan laguntzea eta elkarlanean aritzea.
- Giza eskubideak eta gizarteko konbentzioak errespetatzea.
- Gatazkak kudeatzea.
- Norberaren gorputza erregulatzea.
- Norberaren emozioak erregulatzea.
- Norberaren alderdi kognitiboa erregulatzea.
- Norberaren komunikazioa erregulatzea (hitzekoa, hitzik gabekoa eta digitala).
- Norberaren jokabide morala erregulatzea.
- Norberaren motibazioa eta gogo-indarra erregulatzea.

2. MULTZOA. Arte-hizkuntzen baliabide eta konbentzioak

- Mundu fisikoaren pertzepzioa: argia, kolorea, forma, egiturak, hirugarren dimentsioa, figuren eta hondoen arteko erlazioak, mugimendua, eskalak, ilusio optikoak...
- Arte plastiko eta bisualek dituzten arazoak mundu fisikoa irudikatu edo adierazteko: historian unean-unean izan diren irudikatze-mailak eta horien erabilera-testuingurua.
- Adierazpen- edo irudikatze-asmorik gabeko forma estetiko bisualak, forma geometrikoak eta horien adibideak artean eta eguneroko bizitzan.
- Objektuak eta espazioa geometria-trazaduren bidez adieraztea.
- Irudiak antolatzeko baliabideak: konposizioa eta oinarrizko elementuen arteko erlazioak (erritmoa, mugimendua, proportzioa, eskalak, etab.).
- Arteetako eta kultura bisualeko oinarrizko elementu formalek adierazpenerako eta komunikaziorako dituzten erabilerak eta aukerak: lerroa, kolorea, testurak, bolumena, argi-ilunak, etab.

- Esperientziak eta jakintzak duten egitekoa obra edo irudi bat interpretatzean.
- Irudiaren ezaugarriak: ikonoa/abstrakzioa, anbigua/agerikoa, xumea/konplexua, denotazioa/konnotazioa, etab.
- Eguneroko bizitzako irudiek nola erabiltzen dituzten hizkuntza bisualeko baliabideak: publizitatea, logotipoak, sinboloak, etab.
- Esanahi-aldaketak: testuingurutik ateratzea eta besterenaz jabetzea.
- Metaforak eta irudietan erabiltzen diren beste hizkuntza-baliabide batzuk.
- Baliabide jakinen kode berariazkoetara hurbiltzea: komikia, zinema...
- Garai askotako artelanak eta Euskal Herriko eta beste hainbat tokitako kultura bisualeko produktuak behatzea eta haien azterketa formala egitea.
- Bi dimentsiotatik hiru dimentsiotara igarotzeko premia dakarten jarduerak egitea.
- Kolorea eta argia erabiltzea bolumenak osatu eta formak sortzeko.
- Hiru dimentsioak simulatzea bi dimentsioko espazioetan.
- Forma baten zatien arteko erlazioen (eskalen, elkarrekiko loturen eta bestelako erlazioen) gaineko esperientziak.
- Formak eta irudiak deskribatzea, haiek norberarenak egin eta irudiak sortzeko.
- Hizkuntza bisualeko baliabide formalak erabiltzea konposizioak egiteko.
- Arte-ikerakuntzak egitea espazio errealean.
- Denbora eta espazioa hainbat bitartekotan adierazteko soluzioak ikertzea eta aztertzea.
- Esanahiak aldatu edo esanahiarekin jolasteko, testuingurutik ateratako elementuak, jabetzeak, metafora bisualak eta antzeko baliabideak erabiltzen dituzten artelanak eta irudiak bilatzea eta ikertzea norberaren inguruan.
- Jarrera ireki eta malgua izatea irudiak eta arte-adierazpenak aztertu eta balioestean.
- Leku eta garai askotako irudiak eta arte-objektuak ezagutzeko eta ulertzeko interesa izatea.
- Estereotipoak gainditzea ikaslearen adierazpen grafikoetan, ingurune fisikoa behatu eta aztertu ostean eta beste pertsona batzuen proposamenak entzun ondoren.
- Ikaslearen proposamen artistikoen eta ikasleak inguruan dituen irudien esanahiak aldatzeko aukerak ikertzeko jakin-mina.

3. MULTZOA. Sormen-prozesu, -teknika eta -formak

- Artelanak egin eta sortzeko prozesuaren faseak: plangintza, egitea eta emaitzak balioestea.
- Arte-proposamenak lantzeko talde-lana.
- Informazioa bilatu eta ikerketak egitea arte-proiektuetan.
- Arte tradizionalak (marrazketa, pintura, eskultura, grabatua...) eta artea egiteko beste espazio eta modu batzuk (argazkigintza, bideo-arte, performanceak, instalazioak, ekintzak eta interbentzioak, net-art...).
- Bi dimentsioko adierazpen grafiko eta plastikoko teknika oinarrikoak. Adierazpen-ezaugarriak eta -aukerak.
- Bi dimentsiotan sortzeko teknika oinarrikoak. Adierazpen-ezaugarriak eta -aukerak.
- Euskarriak, materialak eta tresnak. Ezaugarriak, berezitasunak eta erabilera moduak.

- Teknologia-euskarria duten adierazpen-teknikak: argazkigintza, bideogintza, ordenagailua...
- Arteak landu eta gauzatzeko espazioak: diseinua, ikus-entzunezko bitartekoak (telebistako produktuak, animazioa, etab.), arte grafikoak, dekorazioa, moda...
- Teknika eta baliabide materialak identifikatzea askotariko obra eta irudietan.
- Material ohikoak eta ezohikoak bilatzea, ikertzea eta eskuz erabiltzea, eta haien adierazpen-ahalmenak arakatzea bi eta hiru dimentsiotan.
- Teknikak, prozesuak eta emaitzak konparatzea.
- Lan-proiektu jakinetarako egokienak diren materialak aztertzea.
- Teknika bakoitzerako behar diren tresnak erabiltzea, haiek nola erabiltzen diren jakiteko, eta haien ezaugarriak eta erabilera-aukerak ikertzea.
- Argazkigintzako eta bideogintzako prozesu, teknika eta prozedurak aztertzea eta probatzea.
- Baliabide informatikoak eta teknologia berriak ikertu eta erabiltzea irudiak bilatu eta sortzeko.
- Paper-zorro bat egitea banako edo taldeko sorkuntza-prozesua bildu eta hausnarketak eta ebaluazioak errazteko.
- Irudiak eta arte-proiektuak egiteko talde-plangintza eta -lanketa.
- Proiektu kolektiboak lantzea publizitate-produktuak, logotipoak, film xumeak eta antzekoak egiteko.
- Arteak aplikatzeko espazioak ikertzea, haiei buruzko informazioa bilatzea, eta espazio horien garrantziaren eta eguneroko bizitzan duten presentziaren gainean debatitzea.
- Arte-adierazpen gehienetan talde-lana behar dela eta hura funtsezkoa dela aitortzea.
- Teknika egokiena aukeratzeak lan-prozesuan eta emaitzan duen zeregin berebizikoa aitortzea.
- Artearen historian teknika eta material berrien sorrerak izan duen eragina jakiteko jakina-mina.

4. MULTZOA. Artean eta kultura bisualean erreferente estetikoak diren lanak ulertzea eta interpretatzea

- Artearen, irudien eta beste adierazpen estetiko batzuen bidez ideiak, sentimenduak eta emozioak adierazi eta komunikatzeko beharrezana, askotariko testuingurutan.
- Artearen eta irudien funtzioak eta erabilerak baldintzatzen dituzten faktore sozialak eta kulturalak.
- Artearen eta artistaren ideiak garai historiko eta kultural bakoitzean.
- Arte-objektuak eta irudiak, balio sozialen eta ideien adierazpen diren aldetik: gizarte- eta genero-rolak.
- Adierazpen artistiko eta estetikoaren esanahi kulturala.
- Erabiltzaileen eta testuinguruaren egitekoa esanahien eraikuntzan.
- Jatorri eta kultura askotako produktu estetikoaren arteko interakzioak eta influentziak.
- Irudien irakurketa, elementu bisualen, kontzeptuen eta haien arteko harremanen bidez.
- Irudiek izan ditzaketen esanahien ikerketa, haien testuinguru espresibo eta erreferentzialari erreparatuta.

- Obra batzuen eskemak eta laburpenak egitea, haien balio nabarmenak azpimarratzeko.
- Une historiko jakinetan izan diren adierazpen- edo irudikatze-arazoen gaineko ikerketa.
- Irudiek une historiko eta kultura askotarikoetan izan dituzten erabilera eta esanahien arteko kontrastea, bereziki Euskal Herrian.
- Irudiak egitea, prozedura askotarikoak erabilia eta lehendik dauden irudiak proiektatu eta trukatu.
- Narrazio bisualak, norberaren nortasunaren eta inguruneko arazoen gainekoak, eraikitzea askotariko euskarriak erabilia.
- Arteari eta kultura bisualari buruzko albisteak irakurtzea eta eztabaidatzea.
- Talde-lanak egitea, jatorri eta kultura askotariko adierazpen artistikoen eta estetikoaren arteko interakzioak aztertzea.
- Ikerketak dakarren ahalegina eta aberastasuna balioestea eta irtenbide berriak lantzea artea ekoizteko prozesuetan.
- Publizitatean, interneten, bideojokoetan, aldizkarietan eta komunikabideen bestelako produktuetan erabiltzen diren irudien balioespen kritikoa egitea.
- Begirunea eta tolerantzia adieraztea norberaren eta besteren bizipen estetikoaren adierazpenekiko.
- Arte-adierazpenen historiaren gaineko sentikortasuna izatea, kultura-adierazpen eta -identifikazioko elementuak diren aldetik.
- Artera gerturatzeko bide gisa ulertzea Euskal Herriko eta beste hainbat tokitako museoetara, erakusketetara, errepresentazioetara eta antzekoetara joatea.

DERRIGORREZKO BIGARREN HEZKUNTZAKO 4. MAILAKO EDUKIAK

1. MULTZOA. Eduki komunak

Arlo eta ikasgai guztietan komunak diren oinarrizko zehar-kompetentziekin lotutako edukiak. Eduki multzo honetako prozesu eta jarreraren xede dira:

- Informazioa identifikatzea, lortzea, gordetzea eta berreskuratzea.
- Informazio-iturrien eta informazioaren beraren egokitasuna ebaluatzea.
- Informazioa ulertzea (alderatzea, sailkatzea, sekuentziatzea, aztertzea eta laburtzea), buruz ikastea eta adieraztea (deskribatzea, definitzea, laburtzea, azalpenak ematea, etab...).
- Informazioa balioetsi eta adieraztea (argudioak azaltzea, arrazoiak ematea, etab.).
- Ideiak sortu, hautatu eta adieraztea.
- Ideiak, zereginak eta proiektuak planifikatzea, eta haien bideragarritasuna aztertzea.
- Egindako plangintza betetzea eta, beharrezkoa baldin bada, hura doitzea.
- Plangintzaren eta egindako lanen ebaluazioa egitea eta hobekuntza-proposamenak lantzea.
- Lortutako emaitzaren berri ematea.
- Harremanak eta komunikazioa lantzea (enpatia eta asertibitatea).
- Taldean ikasteko lanetan laguntzea eta elkarlanean aritzea.
- Giza eskubideak eta gizarteko konbentzioak errespetatzea.
- Gatazkak kudeatzea.
- Norberaren gorputza erregulatzea.
- Norberaren emozioak erregulatzea.
- Norberaren alderdi kognitiboa erregulatzea.
- Norberaren komunikazioa erregulatzea (hitzezkoa, hitzik gabekoa eta digitala).
- Norberaren jokabide morala erregulatzea.
- Norberaren motibazioa eta gogo-indarra erregulatzea.

2. MULTZOA. Arte-hizkuntzen baliabide eta konbentzioak

- Mundu fisikoaren pertzepzioa eta haren adierazpena, fenomeno konplexua, testuinguru-faktoretara baldintzatua, den aldetik.
- Obra irekiaren ideia: ikusleen egitekoa obraz jabetu eta hura interpretatzean (bizipenak, ezagutza artistikoak, kokapena, une historikoa, etab.).
- Irudiak antolatzeako elementu formalak: konposizioa eta oinarrizko elementuen arteko erlazioak, erritmoa, mugimendua, proportzioa, eskalak, etab.
- Geometriaren azterketa eta kulturen forma estetikoetan duen aplikazioa.
- Objektuak eta espazioa geometria-trazaduren eta sistema normalizatuen bidez irudikatu edo adieraztea.
- Adierazpen- edo irudikatze-sistemen aplikazio-inguruneak.
- Bolumenak eta formek espazioan duten harremana: forma ireki eta itxiak, tentsioak, hustasuna, mugimendua, etab.

- Erretorika bisuala: metaforak, alegoriak...
- Irudiak, komunikaziorako eta adierazpenerako tresna konplexuak diren aldetik.
- Testuinguruak duen egitekoa irudiak ulertu eta dekodetzeko.
- Testuingurutik ateratzea, besterenaz jabetzea eta irudien eta arte-produkzioen esanahia aldatzeko beste modu batzuk.
- Adierazteko eta komunikatzeko baliabideak, eguneroko bizitzako irudiei aplikatuta: publizitatea, arte grafikoak, logotipoak, seinaleak, sinboloak, etab.
- Narrazio bisuala eta audiobisuala: berariazko adierazpen- eta komunikazio-baliabideak.
- Geometria-trazaduren erabilera formak eraikitzeko.
- Hiru dimentsioko formak bi dimentsioko espazioetan irudikatzea, geometria-trazadurak eta irudikatze-sistemak erabilia.
- Interbentzio plastikoak egitea ingurunean, eta argiak, soinuak eta antzeko elementuak erabiltzea esanahiak osatzeko.
- Irudiek izan ditzaketen esanahiak ikertzea, haien testuinguru espresibo eta erreferentzialari erreparatuta.
- Bideo, multimedia, publizitate eta diseinuko irudiak irakurtzea, antolamendua eta esanahiak osatzeko elementu formal oinarritzkoak ezagutzeko.
- Jolas erretorikoak eta testuingurutik atera eta besterenaz jabetzeko jarduerak probatzea, objektuen eta egoera erreal eta asmatuen irakurketa edo ikuspegi berriak osatzeko.
- Adierazpen grafikoko arazoei aurre egitean, irtenbide originalak bilatzeko jarrera izatea.
- Inguruko artelan eta irudietan elementu formalak deskubritzeko interesa izatea, esanahiak osatzeko egiten duten lana aintzat hartuta.
- Beste pertsona batzuen iritziak, lanak, gustu estetikoak eta pertsona horiek darabiltzaten adierazpen-baliabideak errespetatzea eta haiekiko interesa adieraztea.

3. MULTZOA. Sormen-prozesu, -teknika eta -formak

- Artea landu eta sortzeko prozesuak: proiektutik objektura.
- Proiektu kolektiboen eta talde-lanaren garrantzia artean eta kultura bisualean.
- Arte-produkzioa, ikerketa-prozesua den aldetik.
- Adierazpen grafiko eta plastikoko teknikak. Ezaugarriak, ahalmenak eta erabilerak.
- Hiru dimentsiotan lan egiteko teknikak. Eskultura eta haren egungo dimentsioak.
- Teknologia-euskarrien bidez adierazteko teknika oinarritzkoak: argazkigintza, bideogintza, ordenagailua...
- Euskarriak, materialak eta tresnak. Haien ezaugarriak, berezitasunak eta erabilera moduak.
- Ekoizpen modu berriak arte-jardueretan: performanceak, instalazioak, ekintzak eta interbentzioak, net-art...
- Diseinua: eguneroko bizitzan arteak aplikatzeko eremua.
- Teknologia-euskarriak ikertzea, arakatzea eta haien ahalmen eta ezaugarrien gainean hausnartzea.
- Material ohikoak eta ezohikoak bilatzea, ikertzea eta eskuz erabiltzea, eta haien adierazpen-ahalmenak arakatzea bi eta hiru dimentsiotan.

- Teknika eta material ugari erabiltzea artelanetan, ideiak, sentimenduak eta emozioak adierazi eta komunikatzeko.
- Teknika bakoitzean behar diren tresnak erabiltzea, haiek ezagutu, haien erabilera menderatzeko eta haien ezaugarriak eta erabilera-aukerak ikertzeko.
- Teknikak eta haien prozesu eta emaitzak aztertzea eta konparatzea, beren erabilerei eta esanahiei erreparatuta.
- Garaiko arte-jardueretan testuinguru sozial eta kulturalarekiko izan diren aldaketen gaineko elkarrizketak lantzea, dokumentazio anitzean oinarrituta.
- Proiektu kolektiboak lantzea, ikertzeko zer-nolako adierazpen-aukerak ematen dituzten performanceek, instalazioek eta askotariko interbentzioek, ideia artistikoak garatze aldera.
- Sortze-prozesuari buruzko dossier indibidualak eta kolektiboak egitea, ideiak sortu eta informazioa bilatzeko urratsetik hasi eta amaierako aurkezpenaren eta autoebaluazioaren urratsera arte.
- Mota askotako diseinu-produktuak behatu eta aztertzea.
- Kultura-testuinguru berriekiko eta arteak haien baitan bizi dituen aldaketekiko sentikortasuna.
- Eguneroko bizitzan artearen zenbait proiektziok –hala nola dekorazioak– eguneroko bizitzan duten egitekoaz jabetzea eta egiteko hori balioestea.
- Arte-adierazpen gehienetan lankidetzak behar dela eta hura funtsezkoa dela aitortzea.
- Lan artistikoaren plangintzak eta jarraipenak duen erabilgarritasuna aitortzea.

4. MULTZOA. Artean eta kultura bisualean erreferente estetikoak diren lanak ulertzea eta interpretatzea

- Euskal Herriko kulturen eta beste kultura batzuetan sortzen diren galderak eta arazoak, irudi eta objektu artistikoetan gauzatu nahi direnean komunikaziorako, narraziorako eta adierazpenerako asmoak.
- Irudiei ematen zaizkien funtzioak: gizarte- eta botere-rolak baieztatzea, funtzio ideologikoa, informazioa ematekoa, komunikazio teknikoaren euskarri izatea, pertsuasio-funtzioa, pedagogikoa...
- Irudiak, errealtatearen gaineko diskurtsoen eta munduarekiko begiraden oinarri diren aldetik.
- Forma artistikoen bidez erantzunak eta kritika soziala bideratzeko aukerak.
- Eguneroko bizitzako produktu estetikoak –moda, gorputzaren apaingarriak, etab.–, adierazpen eta komunikazio sozialaren euskarri diren aldetik.
- Arteek eguneroko bizitzan dituzten balio funtzional eta estetikoak: diseinuaren oinarriak eta eremuak.
- Artearen, artisten eta lan artistikoaren gaineko ikuskerak historian eta kultura askotarikoetan.
- Arteak eta irudiak, nortasun indibidual eta euskal nortasun kolektiboaren egituratzaile diren aldetik.
- Testuinguruak eta erabiltzaileek duten zeregina artearen eta irudien esanahia eraikitzeko.
- Irudiek une historiko eta kultura-testuinguru askotarikoetan izan dituzten erabilera eta esanahien arteko kontrastea.

- Publizitatean, interneten, bideo jolasetan, errebistetan eta komunikabideetan agertzen diren beste ekoizpenetan, erabiltzen diren irudien balorazio kritikoa generoaren ikuspegitik.
- Arteari eta kultura bisualari buruzko albisteak irakurtzea eta eztabaidatzea.
- Ikertzea eta ikuspegi kritikoaz aztertzea nola lortzen duten arteko eta beste bitarteko batzuetako irudiek munduari eta norberari buruzko ikuspegiak ematea, diskurtsoak eraikitzea eta errealitatearen gaineko jarrera jakinak finkatzea.
- Arteaz eta artisten lanaz historian zehar izan diren ikuspegiaren gaineko debate arrazoituak egitea.
- Arte-adierazpenak gero eta hobeto ulertzeko museo, erakusketa, emanaldi eta bestelako ekitaldietara joatea erabiltzea.
- Proiektu kolektiboak lantzea, prozedura estetikoaren bidez irudiak sortzeko eta, horien bitartez, gizarte-arazoei erantzun edo lehendik dauden irudiekiko elkarrizketak sortzeko.
- Leku eta garai askotako irudiak eta arte-objektuak ezagutzeko eta ulertzeko interesa, eta horiek guztiak faktore anitzeko produktu konplexuak direla balioestea.
- Arte-adierazpenak ezagutu eta ulertzeko interesa eta jakin-mina izatea, norberaren nortasuna eta euskal nortasun kolektiboa ezagutzeko bidea erakusten duten aldetik.
- Pertsonak eta gizarteak erregistro eta kontzeptzio estetikoak erlazionatzen dituztenean sortzen den aberastasuna aitortzea.
- Norberaren gustukoak ez diren artelanak onartzea eta haien ulertzeko jakin-mina izatea.
- Ondare artistiko eta kulturala balioetsi, errespetatu eta gozatzea, adierazpenari dakartzkion baliabide formalek aberastasuna aintzat hartuta.

EUSKAL CURRICULUMAREN BERARIAZKO EDUKIEN ZEHAZTAPENA

Atal honetan, era orientagarrian eta irekian, etapa osorako aurkezten diren edukiak, aurreko atalean aurkeztutako euskal curriculumaren berariazko edukiaren zehaztapena dira.

3. MULTZOA. Artea eta kultura bisualean erreferente estetikoak diren lanak ulertzea eta interpretatzea.

- Paleolitoko artea: haitzuloetako artea (labar-pinturak eta lanabes dekoratuak). Ekain, Altxerri, Isturitz, Santimamiñe, Benta Laperra...
- Neolitoko eta Metalen aroko megalitoak (eraikin megalitikoak: dolmenak, harrespilak...). Egilaz, Sorginetxe, Okabeko harrespilak...; Burdin Aroko kastroak eta gotorturiko herrixkak. Mikeldi, Arabako La Hoya...
- Erromatarren aztarnak: Veleia, Andelos, Oiasso, Banka, Baigorri eta Beskoitzeko meategiak...
- Bisigodoen, frankoen, musulmanen aztarnak (Leireko kutxatila, Tuterako meskita...)
- Arte Erromanikoa; gotorlekuak, dorreak...; Donejakue bidea (Eunate, Leire, Aralar, Estibalitz, Armentia...)
- Gotikoa
 - Arte erlijiosoa (Orreagako kolejiata, Baionako, Gasteizko eta Iruñeko katedralak...).
 - Arkitektura zibila (Euskal Herriko Erdi Aroko gazteluak eta dorretxeak, hiribilduak...)
- Errenazimentua
 - Arte erlijiosoa. Euskal Gotikoa
 - Arkitektura zibila (Oñatiko Unibertsitatea, baserriak...)
 - Joanes Antxeta eskultorea, Francisco Mendieta margolaria...
- Barrokoa
 - Arte erlijiosoa (Loiolako Basilika, Donostiako Koruko Andre Maria...)
 - Arkitektura zibila (Iruñeko Udaletxea, hainbat herritako udaletxeak...)
 - Luis Salvador de Carmonaren eta Juan Pascual de Menaren artelanak Euskal Herrian; Joan Bazkardo eskultorea, Ignacio Iriarte eta Martin Amigo margolariak...
- Neoklasizismoa eta XVIII. mendeko artea
 - Luis Paret margolaria Euskal Herrian. Iruñeko katedrala eta Noingo urbidea...
 - Euskal Herriaren Adiskideen Elkarte (EAE)
 - Bilboko, Gasteizko eta Bergarako Arte eta Lanbide eskolak, Justo Antonio Olagibel, Pedro Manuel Ugartemendia, Santos Angel Otxandategi, Frantzisko Ibero, Bilboko eta Gasteizko plaza berriak, Donostiako Konstituzio plaza, Erdoiztako baseliza, Gernikako juntetxea...
- Erromantizismoa eta XIX. mendeko artea
 - Arkitektura erlijiosoa. Neoklasikoa (Mutrikuko Andre Mariaren Jasokundearen eliza...) eta neogotikoa (Donostiako Artzain Onaren katedrala...)
 - Arkitektura zibila. Modernismoa eta arkitektura eklektikoa. Hirigintza: hirien zabalgunek, parkeak... (Abadia jauregia, Bizkaiko Zubia, Florida parkea...)
 - Artista aipagarriak: Alberto Palazio, Leon Bonnat, Anselmo Guinea, Antonio Maria Lekuona, Eduardo Zamacois, Ignacio Diaz Olano, Ignacio Ugarte, Etxena ...

- XX. mendeko arte plastikoak
 - Tradizioa eta modernitatea. Abangoardiak. Euskal pintura
 - Arkitektura: euskal estiloa, art decó eta arrazionalismoa gerra aurretik (Ajuria-enea, Biarritzeko Udal Kasinoa, Donostiako Klub Nautikoa...). Arkitektoak: Manuel Maria Smith, Jose Manuel Aizpurua, Joakin Labaien, Ricardo Bastida, Secundino Zuazo...
 - Gerra osteko arte frankista (hildako frankisten omenezko monumentuak, Iruñeko Eroritakoen Monumentua, Donostiako Jesusen Bihotza, Pedro Muguruza arkitektoaren lanak...)
 - Artea eta diktadura. Arantzazu eta Oteiza
 - Euskal Eskultura eta artista progresistak. Gaur, Orain, Denok, Hemen... Iruñeko Topaketak.
 - Franco hil ondorengo artea. Picassoren Gernika Espainiara. Euskal Eskultura Berria eta arte garaikidea
 - Gerra osteko arkitektura. Saenz de Oiza, Peña Gantxegi, Rafael Moneo...
 - Arte Ederren Fakultatea, Euskal Herriko Arkitektura Eskolak.
 - Gaur egungo arkitektura Euskal Herrian. Bilboko Guggenheim Museoa, Osakidetzaren eraikina...
 - Zenbait artista plastiko aipagarri:
 - Fernando Amarika, Adolfo Guiard, Dario de Regoyos, Francisco Durrio, Zubiaurre anaiak, Francisco Iturrino, Ignazio Zuloaga, Arrue anaiak, Eulalia Abaitua, Gustavo de Maeztu, Txiki, Aurelio Arteta, Nicolas Lekuona, Elias Salaberria, Mentxu Gal, Jorge Oteiza, Eduardo Txillida, Nestor Basterretxea, Remigio Mendiburu, Ruiz Balerdi, Amable Arias, Bixente Amezttoy, Zumeta, Esther Ferrer, Txomin Badiola, Cristina Iglesias...
- Euskal zinema
 - Zenbait film aipagarri: Ramuntcho (1918); La Capitana Alegría (1921); Edurne, modista bilbaína (1924); El Mayorazgo de Basterreche (1928); Le Pays des Basques (1930); Euzkadi (1933); Gernika (1937); The Land of Basques (1955); El próximo otoño (1963); Los hijos de Gernika (1967); Amalur (1968); Axut (1976); El proceso de Burgos (1979); Ikuska dokumental-saila (70eko eta 80ko hamarkadak); Sabino Arana (1980); La fuga de Segovia (1981); Agur Everest (1981); La Conquista de Albania (1983); La muerte de Mikel (1983); Tasio (1984); Kalabatza Tripontzia (1985); 27 horas (1986); Lauaxeta (1987); Kareletik (1987); Crónica de la Guerra Carlista (1988); Ke arteko egunak (1989); Alas de mariposa (1991); Vacas (1992); La madre muerta (1993); La ardilla roja (1993); El día de la bestia (1995); Euskal Pilota (2003); Aupa Etxebeste! (2005); Bertsolari (2011); Emak Bakia Baita (2012); Loreak (2014); Lasa eta Zabala (2014); Amama (2015)...
 - Euskadiko Filmategia; euskal zuzendariak, aktoreak, gidoilariak...; zinemaldiak...
- XXI. mendeko artea
 - Zenbait artista plastiko aipagarri: Itziar Okariz, Juan Luis Moraza, Pello Irazu, Jon Mikel Euba, Manu Muniategiandikoetxea, Ibon Aranberri, Jose Ramon Amondarain, Maider Lopez, Asier Mendizabal, Carlos Irijalba, Sergio Prego, Ana Laura Alaez, Juan Perez Agirregoikoa...
- Museoa
 - Bilboko Arte Ederretako Museoa eta Guggenheim Museoa

- Gasteizko Artium eta Arabako Arte Ederretako Museoa
- Donostiako San Telmo Museoa
- Nafarroako Museoa
- Alzuzako Oteizaren Museoa
- Baionako Euskal Museoa
- Beste zenbait museo eta arte-zentro (Txillida-Leku, Cristobal Balenziaga Museoa, Tabakalera, Huarteko Zentroa, Lizarrako Gustavo Maeztu Museoa, Ekainberri, Untzi Museoa, Montehermoso Kulturunea, Baionako Leon Bonnat Museoa, Irungo Oiaso Erromatar Museoa...)

EBALUAZIO-IRIZPIDEAK ETA LORPEN-ADIERAZLEAK

DERRIGORREZKO BIGARREN HEZKUNTZAKO 2. MAILA

1. Zenbait motatako mezuak sortzeko gai izatea, eta horretan, modu kontzientean erabiltzea bere interes espresibo eta komunikatiboekin bat datozen euskarri eta prozedura artistikoak.
 - Bere asmoari egoki zaizkion euskarri eta prozedurak hautatzen ditu.
 - Erantzun propioak lantzean, teknologiek ematen dituzten aukerak baliatzen ditu.
 - Materialen birziklapenaren garrantzia eta jarduera horrek dakartzan adierazpen-aukerak nabarmentzen ditu bere lanetan.
 - Modu kontzientean eta intentzios erabiltzen ditu baliabide eta teknika plastiko eta bisualak, mezu propioak osatzeko.
 - Azterketa tonalak baliatzen ditu errealitatearen interpretazioak egiteko.
 - Lan-proiektuak modu argian eta duen helburuari atxikita amaitzen ditu.
2. Zenbait hizkuntza-erregistrok (komikiak, publizitateak...) erabiltzen dituzten euskarri estetikoekin lotutako kode espezifikoak ezagutzea eta bere arte-ekoizpenetan erabiltzea.
 - Ahoz edo idatziz arrazoitzen du zergatik erabili diren baliabide plastiko eta bisual jakinak askotariko arte-adierazpenetan.
 - Inguruan dituen irudietan erabili diren baliabide teknikoak eta prozedurak bereizten ditu.
 - Hizkuntza erabiliaren (komikiaren, argazkigintzaren, multimediaren, zinemaren eta gainerako hizkuntzen) ezaugarri propioak bereizten ditu.
 - Loturak egiten ditu kultura bisualeko komunikazio-eremuen artean: komikia, zinema...
 - Hizkuntzen arteko antzekotasunak eta diferentziak hautematen ditu.
 - Gizakien pertzepzioa zabaltzeko moduak igartzen ditu ikus-entzunezko baliabideen erabileran.
 - Egiten dituen lanetan, argiarekin, itzalekin, tonu-balioekin eta gainerako alderdiekin esperimintatzen du.
3. Artelanetan eta berarengandik gertueneko inguruneetan geometriarekin lotutako prozedurak eta baliabideak identifikatzeko gai izatea eta bere arte-ekoizpenetan erabiltzea.
 - Loturak egiten ditu inguruan dituen arte-formen eta geometriaren artean.
 - Geometria-trazadura oinarrizkoak egiten ditu, prozedura eta metodo arrazoituak erabilia.
 - Geometriaren baliabideak erabiltzen ditu espazioaren adierazpen edo irudikapenak dakartzan arazoei irtenbidea emateko.
 - Eraldaketa geometriko oinarrizko batzuk erabiltzen ditu bere artelanetan.
4. Ekoizpen estetiko-artistikoaren munduan nagusi diren esparru askotarikoak ezagutzea eta balioestea, esparru horiek aldakorrek direla aintzat hartzea, eta kontuan izatea haietan berebiziko eragina dutela unean uneko faktoreek (gizarte-aldaketek, garapen teknologikoak, faktore ekonomikoak...)
 - Historian baliatu izan diren eta gaur egun lan artistikoak egiteko baliatzen diren espazioen antolamenduari buruzko informazioa bilatzen du eta arrazoizko modu batean antolatzen du informazio hori.

- Lan-eremu artistiko eta estetikoaren eta gizartearen eskakizunen arteko loturak identifikatzen ditu.
5. Bere mezuak sortzean, elementu eta baliabide plastiko eta bisualen bidez espresatzeko eta komunikatzeko gai izatea.
 - Adierazpen original eta irudimentsuak egiten ditu, eta gero eta lan hobekoak egiten saiatzen da.
 - Mezuak sortzen eta manipulatzeko dituen lan-prozesuen barnean.
 - Modu kontzientean eta intentzios erabiltzen ditu baliabide plastikoak –formak, koloreak, egiturak, etab.–, mezu propioak osatzeko.
 6. Pentsamendu sortzaile eta originala lantzeko prozesuan aurrera egitea, eta horretan, eskura dituen baliabideak erabiltzea bere ideien, sentimenduen eta bizipenen berri emateko.
 - Ekarpak pertsonalak egiten ditu adierazpen-prozesu jakinetan.
 - Aldaketak egiten ditu elementu eta baliabideetan, bestelako esanahiak lortzeko.
 - Irudimena du bere bizipenak eta egin dituen aurkikuntzak adierazteko.
 - Beste pertsona batzuen ideiak bilatzen eta berrerabiltzen ditu, bere sormen-premietara egokituta.
 - Objektuak eta materialak erabiltzeko moduak ikertzen ditu.
 - Ingurune fisikoko materialen, objektuen eta egoeren aukera plastikoak eta esanahiak arakatzeko dituen.
 7. Bere lanetan material eta tresnak manipulatzeko eta unean-unean sortzen zaizkion arazo estetikoak konponbide egokia aurkitzeko gai izatea.
 - Materialak, tresnak, euskarriak eta bestelako elementuak baliatzen ditu adierazteko eta komunikatzeko.
 - Ekimenez erabiltzen ditu materialak eta teknikak.
 - Lanak egiteko, irudiak eta objektuak bilatzen eta berrerabiltzen ditu.
 8. Proiektu artistiko bat egiteko prozesuko urratsak planifikatzeko eta garatzeko gai izatea, eta horretan, zenbait proposamen egin eta fase bakoitzaren komenigarritasunaren aldeko arrazoiak emateko gai izatea.
 - Era logikoan antolatzen eta betetzen ditu egiten dituen artelanetako etapak.
 - Onartu egiten ditu egiten dituen akatsak eta hobetzeko modua direla ulertzen du.
 - Bere lan-prozesuaren gaineko hausnarketa ahozkoak eta idatziak egiten ditu.
 9. Irudi eta artelanetan zenbait esanahi identifikatzeko gai izatea, eta horretan, irudi horiek egin dituenaren intentzioa eta testuingurua kontuan hartzea.
 - Balio funtzional eta estetikoak zehazten dituzten ezaugarriak identifikatzen ditu objektuetan eta errealitatearen hainbat alderditan.
 - Produkzio artistiko eta bisual jakinen faktore historikoak eta sozialak antzematen ditu.
 - Adierazpeneko soluzioak eta estrategiak hautematen ditu garai eta kultura askotako obretan.
 - Obren sorrerako baldintzen eta testuinguruaren gaineko alderdiei buruzko informazioa bilatzen eta antolatzen du.

- Inguruan dituen komunikabideetako mezu bisualen helburuak identifikatzen ditu, eta mezuari zentzua ematen dioten elementu formalak aztertzen ditu.
 - Proiektu arrazoituak antolatzen eta lantzen ditu, produktu mediatiko jakinak aztertzeko.
10. Artearen munduan izandako proposamen estetiko ugariak identifikatzen eta elkarrekin lotzen jakitea, eta artea historian zehar eta hemen nahiz beste kultura batzuetan aldatuz doan prozesutzat interpretatzen jakitea.
- Artelan askotarikoen ezaugarriak ezagutzen ditu, eta une eta ikuspegi estetiko zehatzen barnean interpretatzen ditu.
 - Egoki bereizten ditu irudien adierazpen moduak eta mugimendu artistiko jakinek adierazpen modu horiei ematen dieten erabilera.
 - Analisi-eskemak erabiltzen ditu arte-adierazpenak interpretatzeko.
 - Ikuspegi estetikoek historian zehar eta kultura askotarikoetan izan dituzten aldaketak ezagutzeko eta aldaketa horien arrazoiak ulertzeko interesa adierazten du.
 - Ingurune eta Euskal Herriko jarduera artistiko eta kulturalak ezagutu eta horietan parte hartzeko interesa ageri du.
11. Espresibide eta adierazpen estetiko ugariak identifikatzeko gai izatea, eta den-denak aberastasun-faktoretzat hartzea.
- Onartu egiten ditu bere gustuekin bat ez datozen adierazpenak.
 - Taldean egindako lan artistikoetan parte hartzen du, eta errespetatu egiten ditu besteren ekarpenak.
 - Adierazpen original eta irudimentsuak egiten ditu, eta gero eta lan hobekoak egiten saiatzen da.

DERRIGORREZKO BIGARREN HEZKUNTZAKO 3. MAILA

1. Bilaketarako jarrera izatea, eta horretan, pertzepzioa, jakin-mina eta sentsibilitatea artikulatzea, erantzun tekniko eta formal egokiak emateko.
 - Loturak egiten ditu arte-ekoizpenen eta beren adierazpenerako eta/edo komunikaziorako xedeen artean.
 - Irudien pertzepzio-prozesuko elementuak eta faktoreak identifikatzen ditu (Geltast legeak, ilusio optikoak, etab.).
 - Prozeduretan egoki diren euskarriak, materialak eta tresnak identifikatzen eta konbinatzen ditu arte-produkzioetan.
 - Proiektuaren komunikazio- edo adierazpen-xederako egokiak diren euskarriak, prozedurak eta materialak erabiltzen ditu.
 - Prozesuak eta materialak probatzen ditu, teknologia baliatu gabe edo teknologia baliatuta, bere artelanak egokitasunez osatzeko.
2. Arte-ekoizpen berean zenbait hizkuntzaren artean jazotzen diren interakzioei igartzeko gai izatea, eta aintzat hartzea hizkuntza horietako bakoitzak komunikazioari egiten dion ekarpena.
 - Hizkuntzen konbinazioak dakartzan aukerak ikertzen ditu bere artelanetan.
 - Artelanetan eta kultura bisualeko produktuetan hizkuntza askotarikoen baliabideak erabiltzeak sortzen dituen eraginak aztertzen ditu.
 - Gaiak edo proiektuak aurkezteko, dokumentu multimedialak sortzen ditu, baliabide digitalak egoki erabilia.
 - Gailu informatikoen erabilerak dakartzan azkartasuna eta eraginkortasuna aitortzen du.
3. Geometriak arteari eta errealtatearen irudikapenari ematen dizkion aukerak ulertzea eta arakatzea, eta bere arte-ekoizpenetan geometria erabiltzea.
 - Kulturek beren produkzioetan geometria nola erabili duten ikertzen du.
 - Formak eratzeko arazoen irtenbide grafikoak topatzen du, geometria-eraikuntza oinarrikoak erabilia.
 - Bere lanetan, transformazio geometriko oinarrikoak –translazioak, simetriak, errotazioak, etab.– erabiltzen ditu, modu arrazoituan.
 - Egoki erabiltzen ditu geometria-trazaduren berezko tresnak eta prozedurak.
4. Arte-adierazpenen lan- eta aplikazio-eremuen bereizgarri eta desberdintasunak ulertzeko gai izatea, eta gaur egungo testuinguru ekonomiko eta teknologikoa aintzat hartuz interpretatzea horiek guztiak.
 - Garaiko artearen kultura-testuinguruko eremu profesionalak bereizten ditu.
 - Badaki zer-nolako garrantzia eta protagonismoa duten euskarri teknologikoek egungo kultura-produkzioaren esparruetan.
5. Bere komunikazio-asmoekin bat datozen baliabide plastiko eta bisualak erabiltzeko eta zenbait mezu sortzeko gai izatea.
 - Erantzun artistiko arrazoituak ematen dizkie eguneroko bizitzako gai eta arazoei.
 - Bere mezu propioak igartzeko, arrazoiz erabiltzen ditu elementu, prozedura eta baliabide plastiko eta bisualak.

- Baliabide plastiko eta bisualen aukerak ikertzen ditu, estereotipoak gaindituz.
 - Komunikazio-xedera doitzen ditu sortzen dituen irudiak –bozetoak, apunteak, azterketak, etab.–.
 - Bere artelanei zentzua ematen dieten baliabide plastikoen eta bisualen erabilera arrazoitzen du.
 - Baliabide plastiko eta bisualak planoan eta espazioan antolatzeak dakartzan arazoak ebazten ditu.
 - Eskemen edo bozetoen bidez ikusarazten ditu bere proposamenen emaitzak.
 - Hainbat kontzeptu darabilki bere artelanetan: argi-itzalak, tonu-balioak, egiturak...
6. Bere proiektu artistikoak egiten ari dela, zenbait soluzio eta estrategia bilatzeko gai izatea, eta horretan, aintzat hartzea kultura bisualak bere-bereak dituen arazo eta elementuak.
- Material eta teknika askotarikoak erabilia lor daitezkeen esanahi bisual ugariak bereizten ditu.
 - Alternatibak bilatzen ditu bere adierazpeneko eta komunikazioko prozesuetan.
 - Mezu bisualen elementuak aldatzen ditu eta, horien bidez, baita haien esanahiak ere.
 - Arte bisualen baliabideak ikertzen ditu, behar bezala justifikatuta.
 - Arazoei aurre egitean, haiek ebazteko aukera asko hartzen ditu kontuan.
 - Baliabideak manipulatzu lor daitezkeen esanahi ugarietz jabetzen da.
 - Bere lanetara eramaten ditu beste pertsona batzuek beren lanetan erabili dituzten soluzioak.
 - Ingurumena zaintzeko interesa adierazten du, eta adierazpen-ezaugarriak bilatzen ditu ohikoak ez diren materialetan.
 - Birziklatutako materialen adierazpen-aukerak ezagutzen ditu.
7. Egiten ari den proiektuaz gogoeta egiteko gai izatea, eta horretan, modu kontzientean parte hartzea taldean, bai lana antolatzen eta bai prozesuko urrats guztiak egiten.
- Taldean parte hartzen du, besteren adierazpenak eta ekarpenak errespetatuta.
 - Bere gain hartzen du dagokion lana.
 - Antolamendu-estrategia egokiak erabiltzen ditu bere lan-prozesuetan eta aintzat hartzen du prozesuaren ebaluazioa.
 - Taldeko jardueretan eta lanetan laguntzen du, eta adostutako erabakiak iristen ahalegintzen da.
 - Badaki zer-nolako garrantzia duen eta izan duen talde-lanak historian zehar proposamen artistikoak lantzeko.
8. Artelan eta irudien ekoizpenean faktore sozialek duten garrantziaz jabetzeko gai izatea, eta horretan, kritikoki aztertzea botereak, generoak, ideologiak eta bestelakoek artean duten eragina.
- Auzi ideologiko eta sozialei lotutako asmoak ikusten eta identifikatzen ditu ingurune mediatikoko irudietan.
 - Obra zer gizarte motatan sortu diren jakiteko eta obrek gizarte horietan duten egitekoaren berri izateko interesa ageri du.

- Proiektuak antolatzen eta lantzen ditu obra jakin baten sorburuan dauden edo obra horretan adierazten diren gizarte-harreman askotarikoak ezagutu eta aztertzeke.
 - Artelanak egiten ditu ingurunearekiko ageri dituen kezka sozialei erantzuteko.
 - Ikuspegi kritikoz egiten die aurre zenbait irudi eta ekoizpen artistikok sustatzen dituzten manipulazio eta diskriminazioei.
 - Balio funtzional eta estetikoak zehazten dituzten ezaugarriak identifikatzen ditu objektuetan eta errealitateko hainbat alderditan.
9. Historian zehar arteari eta artistari buruzko ikuskeretan izandako aldaketak identifikatzea, eta aldaketa horietan eragina duten faktore sozial eta kulturalen gaineko kontzientzia izatea.
- Gure kultura artearen eta artisten gaineko ikuskerek bizi izan duten aldaketa handiak identifikatzen ditu.
 - Artistek garai eta kultura askotarikoetan landu dituzten formen gaineko talde lanak osatzen ditu.
 - Ingurunean dituen artisten lan egiteko moduak ezagutzeko interesa erakusten du.
10. Arte- eta kultura-adierazpenak hango eta hemengo kulturen ondarearen eta identitatearen parte direla ohartzea eta hargatik balioestea.
- Loturak ezartzen ditu arte-adierazpenen eta haien egiten dituzten talde kulturalen artean.
 - Euskal artistak eta haien lanak ezagutzen ditu eta dagozkien une historikoekin lotzen ditu.
 - Inguruko jarduera artistiko eta kulturalak ezagutu eta horietan parte hartzeko interesa ageri du.
 - Beste kultura batzuen eraginak hautematen ditu inguruan dituen Euskal Herriko produktu estetikoetan.
11. Gurean ohikoak ez diren arte-adierazpenak ezagutzeko interesa izatea eta arte-adierazpen horien ezaugarriak ulertzeko gai izatea.
- Jakin-mina eta errespetua adierazten ditu gainerako pertsonen adierazteko eta jarduteko moduekiko eta haien jokamolde estetikoekiko.
 - Irtenbide bat baino gehiago proposatzen ditu arazo batentzat, beste pertsona batzuek egindako lanak aztertu ondoren.

DERRIGORREZKO BIGARREN HEZKUNTZAKO 4. MAILA

1. Proposatutako arazo artistikoarekin bat datozen euskarri, material, baliabide, prozesu eta prozedurak erabiltzeko gai izatea, eta horiekin guztiekin ondo samar moldatzea bere arte-ekoizpenetan.
 - Behar bezala erabiltzen ditu irudiak sortzeko bitartekoak eta teknikak, akabera egokiak baliatuta.
 - Egoki erabiltzen ditu teknologia-oinarriko bitarteko askotarikoak, adierazpenerako eta komunikaziorako.
 - Egokitasunez arrazoitzen du zergatik hautatu dituen teknika eta material zehatz batzuk lan plastiko eta bisual jakinak egiteko.
2. Kritikoki aztertzea mezuetan esku hartzen duten baliabide plastiko eta bisualak, eta horretan, mezuon intentzioari eta mezuok iritzi publikoan, bizi-estiloetan eta osasun individual nahiz kolektiboan duten eraginari igartzea.
 - Irudietan ageri diren adierazpen-elementuen irakurketa ugari egiten eta hautematen ditu.
 - Ikuspegi pertsonal eta arrazoituak hartzen ditu mezuak ikertu eta aztertzean.
 - Artelanak aztertzen ditu, eta, besteak beste, artelanetako euskarriak, teknikak, baliabideak eta konbentzioak balioesten ditu.
3. Espresio- eta komunikazio premietara ondoen egokitzen diren bitartekoak hautatu, erabili eta identifikatzeko arazoak modu arrazoituan konpontzeko gai izatea, eta, hala behar izanez gero, bere arte-ekoizpenetan hizkuntza bat baino gehiago uztartzeko gai izatea.
 - Bere artelanei zentzua ematen dieten baliabide plastikoen eta bisualen (argi-ilunen, tonu-balioen, testuren eta bestelako baliabideen) erabilera arrazoitzen du.
 - Zentzua dakarten baliabideen (hizkuntzaren, soinuaren, mugimenduaren eta bestelako baliabideen) erabilera ulertzen du eta bere lanetan erabiltzen ditu.
 - Askotariko adierazpen moduak darabiltzaten artelanak ezagutzen ditu, hala nola performanceak eta instalazioak.
 - Baliabide teknikoak erabiltzen ditu giza pertzepzioa zabaldu eta testuinguru berriak sortzeko.
 - Ikus-entzunezkoak eta hizkuntza multimedia baliatzen ditu mezu propioak osatzeko.
 - Badaki nola errazten duten teknologiek arte-ekoizpeneko prozesua.
4. Objektuak eta ingurunea irudikatze konbentzioen oinarriko arauak ezagutzeko eta erabiltzeko gai izatea, eta errealtateari buruzko informazioa ulertzeko eta erabiltzeko bidetzat hartzea horiek guztiak.
 - Baliabide geometrikoak erabiltzen ditu objektuak eta espazioak irudikatze arazoak ebazteko.
 - Ulertzen du kodetutako adierazpen- edo irudikatze-sistemak eta beste baliabide geometriko batzuk erabiltzearen beharrian soziala.
 - Badaki gure kulturak nola erabiltzen dituen irudikatze-sistemak.

5. Espazioa irudikatzeko sistemak desberdintzea eta erabiltzea, eta marrazketak artean, arkitekturari, diseinuan, ingeniarietan, eszenografian eta beste hainbat alorretan balio komunikatibo unibertsala duela aintzat hartzea.
 - Irudikatze-sistemen komunikazio-aukeren arteko konparazioak egiten ditu.
 - Objektuak eta espazioak irudikatzeko arazoak ebazten ditu, formen posizioaren eta neurrien arteko harreman egokiak ezarrita.
 - Komunikaziorako egokiena den irudikatze-sistema egokiena hautatzen du formak eta objektuak irudikatzeko.
 - Egoki interpretatzen ditu posizioak, neurriak, ikuspegiak eta bestelako alderdiak, baldin eta horrelakoak ematen bazaizkio objektu eta forma askotarikoak irudikatzeko.
6. Diseinua eta diseinuaren aplikazio-eremuak balioestea, horiek aintzat hartzea, gure eguneroko bizitzako ekoizpen estetikoekin lotutako esparrutzat hartzea, eta haiekin lotutako sormen-teknikak eta -baliabideak erabiltzea.
 - Egunero inguruan dituen objektuen diseinua aztertzen du.
 - Objektuak diseinatzen ditu, proiektu arrazoituak eginda.
 - Diseinuaren sormen-eremuak ezagutzen ditu.
7. Ikus-entzunezko edukiei eta multimedia-edukiei buruz gogoeta egitea, horiekin esperimentatzea, eta ikus-entzunezko mundua komunikazio-bidetzat hartzeko gai izatea.
 - Euskarri bisuala eta audiobisuala duten komunikabideen aukerak eta berezitasunak identifikatzen ditu.
 - Narrazio audiobisual eta multimedialak aztertzen ditu, haien komunikazio-elementuei erreparatuta.
 - Lan bisual eta audiobisualak egiten ditu, baliabide horiek ematen dituzten aukerak baliatuta.
8. Artelan konplexuak ekoiztea, eta horretan, mota askotako baliabide espresiboak modu arrazoituan erabiltzea.
 - Adierazteko eta komunikatzeko asmoekin bat datozkion erreferenteak eta ideiak bilatzen ditu ingurunean eta arte-ekoizpenetan.
 - Bere artelanei zentzua ematen dieten baliabide plastikoak eta bisualen erabilera arrazoitzen du.
 - Lan artistiko eta bisualen bidez komunikatzeko jarrera adierazten du.
 - Erantzun artistiko arrazoituak ematen dizkie eguneroko bizitzako gai eta arazoei.
 - Komunikazio-xedea betetzen duten irudiak egiten ditu –bozetoak, apunteak, azterketak, etab.–.
9. Bilaketa, irudimena, sormenezko manipulazioa eta antzeko beste trebetasun batzuetan oinarrituta, gai izatea beste pertsona batzuek proposatutako ideiak, irudikapena eta beste alderdi batzuk transformatzeko.
 - Loturak ezartzen ditu bere esperientziaren eta kultura eta garai askotako artelanen artean.
 - Adierazteko eta irudiak sortzeko modu berrien gaineko argudioak ematen ditu.
 - Arrazoitu egiten ditu bere interpretazioak eta analisiak.
 - Inguruko arazo plastikoak eman zaizkien soluzio askotarikoak balioesten ditu.

- Objektuak eta egoerak ikuspegi estetiko edo formaletatik begiratzeko bestelako moduak planteatzen ditu.
 - Adierazteko eta komunikatzeko asmoekin bat datozkion erreferenteak eta ideiak bilatzen ditu ingurunean eta arte-ekoizpenetan.
 - Sormen eta hausnarketa artistikoaren bidez, bere alternatiba propioak planteatzen ditu inguruan dituen arazoei erantzuteko.
10. Proposamen konplexu bat egin behar duela eta, lan-prozesu bateko urratsak irudikatu eta planifikatzeko gai izatea, eta horretan, bere komunikazio-premiak aintzat hartzea, eta lan-plangintza horren zergatia arrazoitzeko gai izatea.
- Koherentziaz lantzen eta zuzentzen ditu proiektu artistikoak, hasierako ideiatik amaieraraino.
 - Bere lan-plangintzak berrikusten ditu, haiek betetzeko prozesuak ebaluatzen ditu eta aldaketak egiten ditu emaitza hobekitzeko.
 - Taldean sortzen eta planifikatzen ditu obra konplexuak, adierazpen artistikorako modu askotarikoak darabiltzatenak.
11. Zenbait jarduera taldean egin eta fase bakoitzaren antolaketan parte hartzeko gai izatea, eta horretan, bere nahiz besteen ekarpenak balioestea, lortu beharreko emaitzak zein diren kontuan hartuta.
- Ideia pertsonalen ekarpena egiten du, taldeko arazoak konpontzeko.
 - Taldekideen interbentzioak eta ekarpenak errespetatzen eta balioesten ditu.
 - Badaki lanak hausnartzea garrantzitsua eta premiazkoa dela.
 - Taldean parte hartzean, arrazoitu egiten du egiten duena, lanaren xedeari begiratuta.
 - Lan molde kolektiboan adibideak identifikatzen ditu iraganeko eta gaur eguneko artegintzaren eremu askotarikoetan.
 - Proiektu artistiko kolektiboak egiten eta garatzen ditu eta, horietan, gai komunei heltzeko modu askotarikoak lantzen dira, norberak egiten dituen planteamenduak arrazoituta.
12. Sasoi historiko eta kultura desberdinetako artelan eta irudiak kritikoki aztertzekeo gai izatea, eta mundua ulertzeko ikuskera desberdinekin nahiz gizarteak naturaz eta gizon-emakumeoz proposatzen dituen diskurtsoekin lotzea artelan eta irudiok.
- Hainbat une eta talderi dagozkien alderdiak hautematen ditu irudietan eta artelanetan.
 - Debateetan parte hartzeko eta moden, gustuen eta joera estetikoaren aldaketen atzean dauden arrazoiak ezagutzeko interesa ageri du.
 - Hitzak eta lengoia bisuala erabiltzen ditu kultura askotarikoek historian egin dituzten artelanak aztertzekeo, bai haien alderdi estetikoan, bai haien funtzio eta erabilerako alderdietan.
 - Kultura askotarikoek historian zehar egindako artelanetan bereizten ditu ideiak –hala nola paisaia, giza gorputza edo haurtzarora– ulertzeko moduen irudikapen edo adierazpenak.
 - Ikuspegi kritikoz aztertzen du nola lantzen dituzten gai konkrituak inguruan dituen produktu estetikoek –hala nola publizitateak, aldizkariak, telebistako serieak, zinemak, modak–.
 - Informazioa bilatzen du eta arrazoizko modu batean antolatzen du, artista batek haren obraren bidez azaldu dituen asmoei eta ikuspuntuei erreparatuta.
 - Bere nortasunaren alderdiak adierazten ditu egiten dituen obretan.

- Bere kulturako eta beste kultura batzuetako adierazpenekin erlazionatzen du bere mundu estetikoak.
13. Artea bizi garen errealitatea interpretatzeko eta ulertzeko bideetako bat dela jakitea, eta hura errealitateari buruzko beste ikuskera batzuekin (zientziarekin, esate baterako) lotzeko gai izatea.
- Artearen historian pentsamendu zientifikoaren eta artistikoaren artean izan diren harremanak aztertzen ditu.
 - Egoera konkretu bati aurre egiteko moduak aztertzean, bereizi egiten ditu arteak eman ditzakeen erantzunak eta jakintzaren beste alor batzuek eman ditzaketenak.
14. Arte-adierazpenak etengabe aldatzen ari direla jakitea, eta ohartzea artean beti daudela presente kulturen arteko erlazioak eta pertsonak nahiz gizarteek elkarrengan dituzten eraginak.
- Euskal Herriko zein beste herrietako kultura eta gizarteen arteko mestizaje eta harremanen adibideak identifikatzen ditu artearen historian.
 - Elkarrekiko eraginak ikertzen ditu hainbat artistaren lanetan.
 - Beste pertsona batzuen ideiak eta proposamenak bereganatzen ditu modu arrazoituan, proposamen plastiko berriak lantzeko.
 - Beste herri eta kultura batzuen artelanekiko interesa eta errespetua adierazten du, eta artelan horiek jatorriko kulturaren duten esanahia jakiteko ahalegina egiten du.
 - Gogoz parte hartzen du garaiko arte-produktuen gaineko harreman-proposamenetan, proposamen propioak osatzeko.
15. Arte- eta kultura-adierazpenak hango eta hemengo kulturen ondarearen eta identitatearen parte direla ohartzea, eta zenbait motatako arte-adierazpenen ezaugarriak identifikatzeko eta konparatzeko gai izatea.
- Arte-estiloen oinarriko ezaugarriak bereizten ditu.
 - Euskal kultura-ondarearen eta besteren kultura-ondarearen obrak ezagutzeko interesa eta jakin-mina ageri ditu.
 - Arte-adierazpenen ezaugarrien arteko loturak egiten ditu.
 - Irudiak aztertu eta konparatzean, aintzat hartzen ditu faktore kulturalak, sozialak eta pertsonalak.
16. Gurean ohikoak ez diren espresibide estetikoak kritikoki aztertzeko eta interpretatzeko gai izatea, eta espresibideok beste pertsona batzuen adierazpen legitimotzat hartzea.
- Aldez aurretik dituen ideiak gainditzen ditu eta proposamen berriak ikertzen ditu bere eta besteren artelanetan.
 - Pertsonen erantzun estetikoaren atzean dauden arrazoi sozial eta kultural inplizituak ezagutzeko interesa ageri du.